

The Relationship between Social Deficits and Personal Skills with Behavioral Empowerment in Yazd High School Students

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Abedini Baltork M.*¹ PhD,
Rezapour M.² MSc

How to cite this article

Abedini Baltork M, Rezapour M. The Relationship between Social Deficits and Personal Skills with Behavioral Empowerment in Yazd High School Students. Journal of Education and Community Health. 2020;7(4):257-262.

ABSTRACT

Aims Adolescents overcome social challenges and problems by empowering their behaviors in different contexts. The purpose of this study was to survey the relationship between social deficits and individual skills with behavioral empowerment in Yazd high school students.

Instrument & Methods The research method is descriptive-analytical and cross-sectional. The statistical population of this study were all high school students of Yazd city in the years 2018 to 2019. The samples were determined 372 people according to Morgan's table. The method was cluster random sampling. Research tools included standard questionnaires of social self-empowerment, Individual skills, and social deficiencies. The data were analyzed using Pearson Correlation Test and Multiple Regression using SPSS 20 software.

Findings There was an inverse relationship between social deficits and students' behavioral empowerment. This relationship was significant with cognitive, behavioral and motivational aspects ($p < 0.05$), but there was no significant relationship with emotional competence ($p > 0.05$). In addition, there was a positive significant relationship between personal skill and behavioral empowerment of students, as well as its dimensions (cognitive skill, behavioral skill, emotional competence and motivational competence; $p < 0.05$). Also, the variables of social deficits and students' personal skills can predict the changes in students' behavioral empowerment ($R^2 = 0.175$).

Conclusions The social deficits are positively correlated with students' behavioral empowerment and individual skills can be predictive of students' behavioral empowerment.

Keywords Deficiency; Social Skills; Empowerment; Student; Yazd

¹Department of Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

²Department of Education, Ardakan Branch, Islamic Azad University, Ardakan, Iran

*Correspondence

Address: Department of Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Phone: +98 (11) 35303000

Fax: +98 (11) 35334253

abedini.gilan@gmail.com

Article History

Received: October 22, 2019

Accepted: June 20, 2020

ePublished: December 20, 2020

CITATION LINKS

[1] The role of basic needs and social support in social ... [2] Core values—the entrance to human satisfaction ... [3] Investigating the level of occupational competence ... [4] Effect of educational intervention on ... [5] The effect of communication skills training ... [6] Life skills: Definitions and theoretical ... [7] Meta-analysis of the impact of positive ... [8] Linking empowering leadership and ... [9] Social competence and the language ... [10] The impact of life skills training on mental ... [11] Child development and ... [12] Psychometric properties of interpersonal communication ... [13] The enhancement of mathematical critical ... [14] The impact of enhancing students' social and ... [15] The effectiveness of life skills training on ... [16] Learning: Place and ... [17] The effectiveness of theater therapy on improving ... [18] The relationship between essential needs ... [19] Peer experiences of anxious and socially ... [20] Psychological empowerment among urban youth ... [21] Investigating the relationship between social ... [22] The effect of nepotism on organization members ... [23] The effectiveness of interpersonal communication ... [24] The effect of effective communication skills ... [25] The effect of social communication skills training ... [26] Training skills of basic home-based skills on their ... [27] Effects of peer academic reputation on achievement ... [28] Study of educational, cultural and family factors ... [29] Studying the role of school factors on social ... [30] The role of psychological safety and psychological ...

رابطه کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر یزد

میمنت عابدینی بلترک* PhD

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

محمد رضاپور MSc

گروه علوم تربیتی، واحد اردکان، دانشگاه آزاد اسلامی، اردکان، ایران

چکیده

اهداف: نوجوانان با توانمندسازی رفتارهای خود در زمینه‌های مختلف بر چالش‌ها و مشکلات اجتماعی غلبه می‌کنند. بر این اساس، هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه بود.

ابزار و روش‌ها: روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و از نوع مقطعی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ بودند و تعداد نمونه بر اساس جدول مورگان ۳۷۲ نفر تعیین شد. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای است و ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های استاندارد خودتوانمندسازی اجتماعی، مهارت‌های فردی و کمبودهای اجتماعی بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به کمک نرم‌افزار SPSS 20 انجام گرفت.

یافته‌ها: بین کمبودهای اجتماعی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان ارتباط معکوس وجود دارد. این ارتباط با ابعاد مهارت شناختی، مهارت رفتاری و آمایه انگیزشی معنادار بود ($p < 0/05$)، اما با بُعد کفایت هیجانی رابطه معنی‌داری وجود ندارد ($p > 0/05$). علاوه بر این، بین مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد که بین ابعاد آن (مهارت شناختی، مهارت رفتاری، کفایت هیجانی و آمایه انگیزشی) نیز به همین صورت بوده است ($p < 0/05$). همچنین متغیرهای کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی دانش‌آموزان می‌تواند تغییرات متغیر توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند ($R^2 = 0/170$).

نتیجه‌گیری: کمبودهای اجتماعی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان رابطه معکوس و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان رابطه مثبت داشته و می‌تواند آن را پیش‌بینی کند.

کلیدواژه‌ها: کمبود، مهارت اجتماعی، توانمندسازی، دانش‌آموز، یزد

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۳۱

*نویسنده مسئول: abedini.gilan@gmail.com

مقدمه

نوجوانی دوره انتقال از کودکی به بزرگسالی است. تغییرات این دوره از رشد ممکن است زمینه‌ساز مشکلات خاصی شود. هنگامی که نوجوانان نمی‌توانند به‌طور موفقیت‌آمیز بر بحران‌ها و چالش‌های تحولی غلبه کنند، پریشانی‌های روان‌شناختی را تجربه خواهند کرد و اختلال قابل ملاحظه‌ای در جریان بهنجار زندگی روزمره و جنبه‌های عاطفی، اجتماعی و شناختی بروز خواهد کرد که به‌دنبال آن، شخصیت آنها دچار اغتشاش خواهد شد^[1] که می‌تواند با توانمندسازی رفتارهای خود در زمینه‌های مختلف بر

مشکلات اجتماعی غلبه کند. توانمندسازی، همگام با تغییرات اجتماعی و فناوری در حال پیشرفت است^[2]. توانمندسازی یک راهکار مهم برای توسعه و یکی از راهکارهای مهم به‌منظور گسترش و رسیدن به اهداف آموزش و پرورش و انطباق با تغییرها است^[3] که دارای سطوح مختلف است^[4]. توانمندسازی دربرگیرنده حالات مهم روانی فرد است که در پنج احساس معنی‌دار بودن، شایستگی یا خودکارآمدی، تاثیر، خودتعیینی و اعتماد^[5] خلاصه می‌شود.

در مجموع، توانمندسازی رفتاری، منعکس‌کننده تمایلات فعال (به‌جای منفعل) در ارتباط با ایفای نقش است^[6]. از نگاه اسپریتزر عوامل اصلی موثر بر توانمندسازی شامل عوامل فردی (تحصیلات، سابقه کار، جنسیت، نژاد، کانون کنترل درونی و عزت نفس)، عوامل گروهی (اثربخشی گروه، اهمیت گروه، رفتارهای اجتماعی، اعتماد درون‌گروهی و ادراک افراد گروه نسبت به تاثیرشان بر مدیران) و عوامل سازمانی (ابهام در نقش، دسترسی به منابع، حیطه کنترل، دسترسی به اطلاعات، حمایت اجتماعی-سیاسی، جایگاه فرد در سلسله‌مراتب سازمانی و جو مشارکتی) است^[7, 8]. فلنر و همکاران معتقدند که توانمندسازی اجتماعی دربرگیرنده چهار مولفه است: الف) مهارت شناختی شامل خزانه اطلاعات، مهارت‌های پردازش و کسب اطلاعات، توانایی تصمیم‌گیری، باورهای کارآمد و سبک‌های اسنادی؛ ب) مهارت‌های رفتاری شامل مذاکره، ایفای نقش، ابزار وجود، مهارت‌های محاوره‌ای، شروع و تداوم تعامل‌های اجتماعی و مهارت‌های رفتار دوستانه؛ ج) مهارت‌های هیجانی و عاطفی که دربرگیرنده برقراری روابط با دیگران، ایجاد و گسترش اعتماد و روابط حمایتی دوجانبه، پاسخ‌دهی مناسب به علایم هیجانی و مدیریت استرس است و د) مهارت‌های انگیزشی که شامل سطح رشد اخلاقی و احساس اثربخشی و احساس خودکارآمدی می‌شود^[9]. دو ویژگی شخصیتی "احترام به خود" و "کانون کنترل"، به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های خودتوانمندسازی فرض شده‌اند؛ چون شکل‌دهنده چگونگی تصور افراد در مورد خودشان و در ارتباط با محیط زندگی هستند^[10].

از مسائلی که در بالا بردن خودتوانمندسازی فردی مطرح است، توجه به نیازها و کمبودهای افراد است. انسان، موجودی اجتماعی است و برای رفع نیازهای زندگی فردی و اجتماعی خود نیازمند ارتباط و تعامل با سایر هم‌نوعان خود و یادگیری برخی مهارت‌ها است^[11]. شخصی که دارای مهارت‌های اجتماعی است، می‌تواند به انتخاب و ارایه رفتارهای مناسب در زمان و موقعیت معین دست بزند که جدا از فرهنگ و زمینه اجتماعی فرد نیست^[12]. مهارت‌های فردی و اجتماعی افراد می‌تواند تاثیر شگرفی در کارکردهای انطباقی، تحصیلی، کیفیت زندگی، ارتباطات با دوستان و توان بالقوه آنها برای زندگی و آموزش در محیط با حداقل محدودیت داشته باشد. به همین دلیل، کمبودهای اجتماعی از خواسته‌های اساسی به‌شمار می‌آیند که باید در زمان خاص و لازم خود حاصل شوند و اگر این کمبودهای اجتماعی در زمانی غیر از

ابزار و روش‌ها

این مطالعه، یک مطالعه توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی است. جامعه آماری را کلیه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر یزد در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به تعداد ۱۲۰۰۰ نفر تشکیل می‌دهند که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و بر اساس جدول نمونه‌گیری مورگان ۳۷۲ دانش‌آموز انتخاب شدند. در این روش، ابتدا از میان ۱۹ مدرسه پسرانه، ۶ مدرسه انتخاب شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل: دانش‌آموزان پسر در دوره اول متوسطه و رضایت آنها بود که شیفت صبح در مدرسه حضور داشتند و معیار خروج از مطالعه، عدم رضایت به منظور شرکت در مطالعه بوده است. ابزارهای پژوهش به شرح زیر بودند.

۱- پرسش‌نامه توانمندسازی (شایستگی): برای گردآوری اطلاعات مربوط به این متغیر از پرسش‌نامه فلنر و همکاران استفاده شد. این پرسش‌نامه دارای ۴۷ سؤال و چهار مقیاس مهارت شناختی، مهارت رفتاری، کفایت هیجانی و آمیبه انگیزشی است که گویه‌های این پرسش‌نامه در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت و نمره‌دهی آن به صورت کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) است. حداقل و حداکثر نمره مولفه مهارت شناختی ۳ و ۱۵، مهارت رفتاری ۳۴ و ۱۷۰، کفایت هیجانی ۳ و ۱۵، و آمیبه انگیزشی ۷ و ۳۵ و کل پرسش‌نامه ۶۵ و ۲۴۷ است؛ هر چه نمره بالاتر باشد، توانمندسازی دانش‌آموزان بالاتر است. این پرسش‌نامه توسط شریفی‌جندانی و همکاران ترجمه شده که ضریب پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش و روایی آن به روش تحلیل عاملی تایید شده است (۰/۸۳/۱۷۱). در مطالعه حاضر نیز آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

۲- پرسش‌نامه مهارت‌های فردی: برای گردآوری اطلاعات مربوط به این متغیر از پرسش‌نامه استاندارد فترت استفاده شد که دارای ۶۵ سؤال و چهار مولفه توسعه و حفظ ارتباطات (سؤال ۱-۲۹)، مولفه مهارت‌های ارتباطی (سؤال ۳۰-۴۲)، مولفه حل تعارض (سؤال ۴۳-۵۵) و مولفه همدلی (سؤال ۵۵-۶۵) است که گویه‌های این پرسش‌نامه در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت و نمره‌دهی آن به صورت خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) است. حداقل و حداکثر نمره مولفه توسعه و حفظ ارتباطات ۲۹ و ۱۴۵، حل تعارض و مهارت‌های ارتباطی ۱۳ و ۶۵، و همدلی ۱۰ و ۵۰ و کل پرسش‌نامه ۶۵ و ۳۲۵ است؛ بدان معنا که هر چه نمره بالاتر باشد، مهارت‌های ارتباطی میان‌فردی دانش‌آموزان بالاتر است. نسخه فارسی توسط محمودی و همکاران ترجمه شده که در پژوهش خود، ضریب پایایی کل پرسش‌نامه ۰/۹۳ و مقدار ضرایب آلفای کرونباخ برای هر یک از مولفه‌های به دست آمده به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۷۹، ۰/۸۸، ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۶۸ گزارش شده است^[12]. در مطالعه حاضر نیز آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

۳- پرسش‌نامه کمبودهای (نیاز) دانش‌آموزان: برای گردآوری اطلاعات مربوط به این متغیر از پرسش‌نامه استاندارد برنز و همکاران استفاده شد که دارای ۲۵ سؤال و ۵ بُعد نیاز به بقا (سؤال ۱-۵)، عشق و تعلق (سؤال ۶-۱۰)، قدرت (سؤال ۱۱-۱۵)،

زمان لازم فرد مهیا شوند، بی‌شک جوابگوی روحیات اجتماعی و حقیقی فرد نخواهند بود و در اغلب موارد نیز به مقابله با فرد برمی‌خیزند. کمبودهای اجتماعی همان نیازهای اجتماعی هستند که در سیر تکاملی زندگی بشر به‌عنوان پایه و اساس و جهت‌دهنده‌ای، ایفای نقش می‌کنند و بی‌تردید باید در زمان لازم مهیا شوند^[13].

یکی دیگر از مهارت‌هایی که زندگی افراد را تحت تاثیر قرار می‌دهد، مهارت‌های فردی است که این تاثیر در جنبه‌های مختلف زندگی افراد از جمله حیثه شناختی، عاطفی، معنوی و اخلاقی است^[14]. اثربخشی آموزش مهارت‌های فردی و اجتماعی بر خودتوانمندسازی اجتماعی در پژوهش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. نائینی^[13]، بین مهارت‌های زندگی و تفکر انتقادی و استدلال ریاضی در دانش‌آموزان ارتباط مستقیم و معنی‌دار را گزارش کرد. دورلاک و همکاران^[14] در پژوهش خود نشان دادند که اگر فرد در ارتباط عاطفی و کنترل هیجانی خود ناکام شود، سازگاری اجتماعی وی در مرحله رشد با مشکل مواجه می‌شود و به پیامدهای منفی پایدار می‌انجامد. کاظمی و همکاران^[15] در پژوهش خود به مدت ۸ جلسه در یک ماه دریافتند که آموزش، کفایت اجتماعی و مولفه‌های آن را در دانش‌آموزان با اختلال ریاضی به‌طور معنادار افزایش داده است؛ بنابراین از آنجایی که کمبود و نقص در مهارت‌های فردی و اجتماعی می‌تواند تاثیرات عمیقی بر توانمندی رفتاری و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد، بسیاری از صاحب‌نظران نیاز به آموزش مهارت‌های فردی و اجتماعی را به‌عنوان بخشی از برنامه‌ریزی مدارس ضروری می‌دانند^[16].

دانش‌آموزان به‌عنوان قشری محسوب می‌شوند که در ارتباطات اجتماعی و رفتارهای فردی، تازه‌کار و نوآموز هستند^[13-11]. به همین دلیل در این پژوهش، مساله تاثیر مهارت‌های ارتباط فردی و کمبودهای اجتماعی بر توانمندسازی فردی در این قشر مورد بررسی قرار گرفته است. اگر این قشر جامعه در ادامه راه پرپیچ‌وخم زندگی با این مهارت آشنایی نداشته باشند، شاید به جرات بتوان گفت که نتوانند با آرامش و موفقیت کامل در دنیای سرشار از ارتباطات به زندگی ادامه دهند^[12]. آموزش مهارت‌های فردی و کمک به رفع کمبودهای اجتماعی، در دهه‌های اخیر تاثیرات مفیدی بر مسائل توانمندی و روان‌شناسی فردی داشته است. با توجه به مطالب ذکر شده و با توجه به اینکه مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه همواره به‌عنوان یکی از اهداف نظام رسمی تعلیم و تربیت مورد توجه صاحب‌نظران این حوزه بوده است، همچنین از آنجایی که عوامل آسیب‌ها و کمبودهای اجتماعی در حال تغییر است، مشکلات رفتاری و تحصیلی در بین دانش‌آموزان ظاهر شده و باعث کاهش توانمندی رفتاری آنها شده است؛ به همین دلیل، پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری در دانش‌آموزان دوره اول متوسطه انجام شد.

رگرسیون چندگانه نشان داد که بین کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان رابطه‌ای وجود داشت؛ به این معنا که رگرسیون خطی متغیرهای کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی دانش‌آموزان بر متغیر توانمندسازی رفتاری ۱۷/۵٪ از تغییرات را توجیه می‌کند ($R^2=0/175$; جدول ۴).

جدول ۱) ویژگی‌های دموگرافیک و آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای دموگرافیک	فراوانی	درصد
سن		
۱۲ سال	۱۷	۴/۵۷
۱۳ سال	۱۱۸	۳۱/۷۲
۱۴ سال	۹۲	۲۴/۷۳
۱۵ سال	۱۰۹	۲۹/۳۰
۱۶ سال	۳۶	۹/۶۸
پایه هفتم	۱۳۰	۳۴/۹۵
پایه هشتم	۱۱۶	۳۱/۱۸
پایه نهم	۱۲۶	۳۳/۸۷
کل	۳۷۲	۱۰۰

جدول ۲) مقادیر میانگین متغیرهای توانمندسازی، مهارت فردی و کمبودهای اجتماعی و ابعاد آن

متغیر	ابعاد	میانگین ± انحراف معیار	محدوده نمرات قابل کسب
توانمندسازی رفتاری	مهارت شناختی	۳/۵۸±۰/۶۰۲	۶۵-۲۴۷
	مهارت رفتاری	۳/۷۶±۰/۷۸۹	۳-۱۵
	کفایت هیجانی	۳/۵۹±۰/۶۲۷	۳۴-۱۷۰
	آمایه انگیزشی	۳/۶۶±۰/۸۰۳	۳-۲۱
مهارت فردی	توسعه و حفظ ارتباطات	۳/۱۵±۰/۴۸۲	۶۵-۳۲۵
	حل تعارض و مهارت‌های ارتباطی	۲/۹۹±۰/۶۷۰	۲۹-۴۵
	همدلی	۳/۴۲±۰/۵۷۳	۱۳-۶۵
کمبودهای اجتماعی	نیاز به بقا	۲/۷۹±۰/۶۸۸	۱۰-۵۰
	عشق و تعلق	۳/۴۰±۰/۳۹۶	۲۵-۱۲۵
	قدرت	۳/۲۵±۰/۶۰۲	۳-۱۵
	آزادی	۳/۳۴±۰/۴۸۰	۵-۲۵
	تفریح	۳/۵۳±۰/۷۵۹	۳/۴۳±۰/۷۲۱

جدول ۳) نتایج آزمون همبستگی پیرسون مربوط به ارتباط کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان (نفر ۳۷۲)

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
کمبودهای اجتماعی		
توانمندسازی رفتاری	-۰/۱۷۰	
مهارت شناختی	-۰/۱۴۱	۰/۰۰۱
مهارت رفتاری	-۰/۱۶۹	
کفایت هیجانی	-۰/۰۵۹	۰/۲۵۶
آمایه انگیزشی	-۰/۱۴۰	۰/۰۰۷
مهارت فردی		
توانمندسازی رفتاری	۰/۱۹۱	
مهارت شناختی	۰/۴۸۰	
مهارت رفتاری	۰/۲۵۹	۰/۰۰۱
کفایت هیجانی	۰/۲۶۹	
آمایه انگیزشی	۰/۲۱۶	

آزادی (سئوال ۲-۱۶) و تفریح (سئوال ۲۵-۲۱) است. گویه‌های این پرسش‌نامه در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت و نمره‌دهی آن به صورت هرگز (۱) تا کاملاً درست (۵) است. نمره هر یک از خرده‌مقیاس‌ها از ۵ تا ۲۵ در نوسان است که ۵ به معنای عدم ارضای نیاز و ۲۵ به معنای ارضاشدن نیاز است. بدان معنا که هر چه نمره بالاتر باشد، نیازهای دانش‌آموزان بالاتر است (کمبود بیشتر). اگر هر چه نمره پایین‌تر باشد به معنای آن است که نیازهای دانش‌آموزان پایین‌تر است. نسخه فارسی این پرسش‌نامه توسط صدق‌پور و همکاران ترجمه و اعتباریابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ آن برابر با ۰/۹۲ و برای خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۷۱ برای بقا، ۰/۷۰ برای عشق، ۰/۷۰ برای قدرت، ۰/۷۵ برای آزادی و ۰/۷۱ برای تفریح را گزارش داده‌اند [18]. در مطالعه حاضر نیز آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد.

در تجزیه و تحلیل یافته‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف (KS) برای آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها و آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون چندمتغیره به منظور ارتباط بین متغیرها و بررسی فرضیه‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS 20 استفاده شد. قبل از انجام رگرسیون، پیش‌فرض‌های آن بررسی شدند که نشان داد روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته، خطی و توزیع متغیر وابسته، نرمال بودند. برای همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک از همبستگی پیرسون و بر اساس رابطه بین متغیر ملاک و متغیرهای پیش‌بین، از رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد. سطح معنی‌داری در همه آزمون کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از ۳۷۲ دانش‌آموز که در پژوهش شرکت داشتند، ۱۳۰ نفر (۳۴/۹۵٪) در پایه هفتم، ۱۱۶ نفر (۳۱/۱۸٪) در پایه هشتم و ۱۲۶ نفر (۳۳/۸۷٪) در پایه نهم مشغول به تحصیل بودند (جدول ۱). مقدار میانگین توانمندسازی رفتاری، مهارت‌های فردی و کمبودهای اجتماعی به ترتیب برابر ۳/۵۸±۰/۶۰۲ (زیرمجموعه‌ها ۳/۴۳±۰/۳۹۶، ۳/۱۵±۰/۴۸۲، ۳/۴۲±۰/۷۲۱) و ۳/۴۰±۰/۳۹۶ (جدول ۲) بود.

ارتباط معناداری بین کمبودهای اجتماعی و توانمندسازی رفتاری وجود دارد و این رابطه به صورت معکوس است. بدان معنی که با افزایش کمبودهای اجتماعی، توانمندسازی رفتاری کاهش می‌یابد و بالعکس ($p<0/05$) و این معناداری تنها در کفایت هیجانی مشاهده نشد (جدول ۳). در واقع بین مهارت شناختی، مهارت رفتاری، آمایه انگیزشی و توانمندسازی به‌طور کلی با کمبودهای اجتماعی رابطه وجود دارد. همچنین، همبستگی مثبت و معناداری بین مهارت‌های فردی و توانمندسازی رفتاری مشاهده شد ($p<0/05$; جدول ۳). در کل، بین مهارت شناختی، مهارت رفتاری، کفایت هیجانی، آمایه انگیزشی و توانمندسازی با مهارت‌های فردی رابطه وجود دارد.

مدل	ضریب B	خطای استاندارد	ضریب β	مقدار t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۵/۱۱۱	۰/۲۰۵	-	۱۶/۱۰۲	۰/۰۰۱
کمبودهای اجتماعی	-۰/۰۸۷	۰/۰۳۴	-۰/۱۲۹	-۲/۵۲۳	۰/۰۱۲
مهارت فردی	۰/۱۳۱	۰/۰۴۳	۰/۱۵۹	۳/۰۴۵	۰/۰۰۱

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان بود. نتایج نشان داد که بین کمبودهای اجتماعی و توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان رابطه منفی و معکوس وجود دارد که با پژوهش‌های کینگری و همکاران [19] و ایسمان و همکاران [20] همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت، به دلیل آنکه کمبودهای اجتماعی از خواسته‌های اساسی افراد است، باید در زمان خاص و لازم خود به دست آیند و اگر دانش‌آموزی کمبودهای اجتماعی و فردی خود را برطرف سازد، به توانمندسازی رفتاری دست می‌یابد [1]. در واقع هر چه کمبودهای اجتماعی بین دانش‌آموزان بیشتر باشد، توانمندسازی رفتاری آنها کاهش می‌یابد. همچنین نتایج این مطالعه حاکی از عدم وجود رابطه بین کمبودهای اجتماعی و کفایت هیجانی بود. در تبیین این یافته می‌توان عنوان نمود که شاید یکی از دلایل این نتیجه برخورد دانش‌آموزان با مشکلات و کمبودهای اجتماعی است که عموماً با هیجان‌های گریشی، مانند امید، غرور، پرخاشگری، متانت و انتظار خشنودی پاسخ می‌دهند؛ اما افرادی که کمبودهای اجتماعی کمتری دارند، عموماً با هیجان‌های اجتنابی، مانند اضطراب، دفاع و ترس از شکست واکنش نشان می‌دهند [21]. نتایج به دست آمده نشان داد که بین مهارت فردی با توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان رابطه وجود دارد و با نتایج پژوهش‌های پیشین [22-30] که نشان دادند بین مهارت‌های فردی و توانمندسازی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، همسو است. از نظر طالبی و رسولی، یکی از دلایل این مهم، علی‌رغم ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی و تغییر در شیوه‌های زندگی، آن است که بسیاری از افراد، در رویارویی با مسائل زندگی، فاقد توانایی‌های لازم و اساسی هستند و همین امر، آنان را در مواجهه با مسائل و مشکلات روزمره و مقتضیات آن آسیب‌پذیر نموده است [24]. علاوه بر وجود رابطه معنادار بین ابعاد توانمندسازی با مهارت فردی، میزان همبستگی مهارت رفتاری، هیجانی و انگیزشی نسبت به شناختی کمتر بوده است. رضایور در تایید این نکته، بیان می‌کند که به میزانی که مهارت فردی بالا باشد، مهارت‌های توانمندسازی (شایستگی) نیز افزایش می‌یابد. در بُعد مهارت شناختی، بسیاری از مفاهیم را متوجه می‌شویم که در سطح دانش و اطلاعات ما می‌گنجد، اما لزوماً این شناخت را نمی‌توانیم تبدیل به مهارت رفتاری، هیجانی و انگیزشی کنیم [21].

یافته‌ها نشان دادند که متغیرهای کمبودهای اجتماعی و مهارت فردی، قابلیت پیش‌بینی توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر یزد را دارد که از این منظر، همسو با پژوهش صدری و همکاران است. ایشان در این راستا خاطرنشان ساختند که آموزش مهارت‌های فردی و شناخت و رفع کمبودهای اجتماعی دانش‌آموزان، شیوه‌ای مطلوب برای پاسخگویی به نیازهای متفاوت دانش‌آموزان در کلاس درس است. به‌طور کلی اگر این رویکرد به‌درستی طراحی و اجرا و منابع لازم فراهم شود، می‌تواند برای همه دانش‌آموزان به‌کار گرفته شود [26].

از محدودیت‌های پژوهش این است که یک مطالعه مقطعی بوده و تمرکز خود را بر دانش‌آموزان متوسطه اول شهر یزد نهاده است. بر اساس نتایج به دست آمده، پیشنهاد می‌شود که آموزش و پرورش برای جبران کمبودهای اجتماعی و نیازهای دانش‌آموزان، مراکز فرهنگی و تفریحی با کمک شهرداری‌ها ایجاد کند و همچنین خانواده دانش‌آموزان را به منظور مشارکت و تعاملات اجتماعی و روابط بین فردی برای جبران کمبودها و نیازهای فرزندانشان درگیر کند. علاوه بر این، پیشنهاد می‌شود کلاس‌های مشاوره و آموزش خانواده برای والدین برگزار شود تا ابتدا سطح آگاهی و دانش آنان در این مورد افزایش داده شود و پس از آن، نیازها و کمبودهای دانش‌آموز خود را از طریق بروز رفتارهای فردی و اجتماعی در خانواده شناسایی و درمان کنند.

نتیجه‌گیری

بین کمبودهای اجتماعی با توانمندسازی رفتاری همبستگی منفی وجود دارد؛ به این معنی که هر چه افراد کمبودهای بیشتری داشته باشند، توانمندی رفتاری آنها کاهش می‌یابد و بین مهارت‌های فردی با توانمندسازی رفتاری همبستگی مثبت وجود دارد، بدان معنا که هر چه افراد، بیشتر دارای مهارت‌های فردی باشند، توانمندی رفتاری آنان نیز افزایش می‌یابد. در نهایت، داشتن مهارت فردی و نبود یا کاهش کمبودهای اجتماعی می‌تواند به توانمندسازی رفتاری دانش‌آموزان منجر شود.

تشکر و قدردانی: از دانش‌آموزان و کلیه افرادی که در اجرای هر چه بهتر پژوهش، همکاری نمودند تقدیر و تشکر می‌شود.

تاییدیه اخلاقی: پژوهش، مورد تایید کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه مازندران با شناسه IR.U.M.Z.REC.1397.068 است.

تعارض منافع: مقاله، استخراج شده از پایان‌نامه کارشناسی ارشد محمد رضایور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردکان است.

سهم نویسندگان: میمنت عابدینی بلترک (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/روش‌شناس/پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۷۰٪)؛ محمد رضایور (نویسنده دوم)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری (۳۰٪).

منابع مالی: هزینه‌ها توسط نویسندگان تامین شده است.

منابع

1- Khoshkonesh A, Asadi M, Shiralipour A, Keshavarz Afshar H. The role of basic needs and social support in

- 17- Sharifi Jandani HR, Miryari S, Abbasi B. The effectiveness of theater therapy on improving the social competence of students with specific learning disorders in mathematics. *Learn Disabil*. 2018;7(4):87-104. [Persian]
- 18- Saleh Sedghpour B, Asadi M, Miri MN. The relationship between essential needs and social support in social, academic and emotional adjustment of student. *J Psychol*. 2011;14(4):401-16. [Persian]
- 19- Kingery JN, Erdley CA, Marshall KC, Whitaker KG, Reuter TR. Peer experiences of anxious and socially withdrawn youth: an integrative review of the developmental and clinical literature. *Clin Child Fam Psychol Rev*. 2010;13(1):91-128.
- 20- Eisman AB, Zimmerman MA, Kruger D, Reischl TM, Miller AL, Franzen SP, et al. Psychological empowerment among urban youth: Measurement model and associations with youth outcomes. *Am J Community Psychol*. 2016;58(3-4):410-21.
- 21- Rezapour M. Investigating the relationship between social deficits and personal skills with behavioral empowerment in students [dissertation]. Ardakan: Ardakan Azad University; 2019. [Persian]
- 22- Ahmadi SAA, Moradi M, Kamalabadi F. The effect of nepotism on organization members behavior and approach. *Hum Resour Manag Res*. 2012;4(11):115-36. [Persian]
- 23- Frisabadi L, Khosravi M, Sabahi P. The effectiveness of interpersonal communication and social problem solving training on improving coping behavior and academic performance of female students with mental retardation. *J Except Psychol*. 2015;5(18):101-21. [Persian]
- 24- Talebi Tadi V, Rasouli Jazi F. The effect of effective communication skills training on social resilience and social adjustment of 9th grade male students in Purbekaran region. 3rd International Conference on Applied Research in Educational Sciences and Behavioral and Social Injury Studies, 30 November 2017, Tehran, Iran. Tehran: Civilica; 2017. [Persian]
- 25- Shariat Bagheri MM, Nikpour F. The effect of social communication skills training on student responsibility and adaptation. *Psychol Methods Models*. 2018;9(32):203-20. [Persian]
- 26- Sadri Dmirchi E, Esmaeili Ghazi Valoei F. Training skills of basic home-based skills on their own and their own learning abilities with specific learning disabilities. *J Learn Disabil*. 2016;5(4):59-86. [Persian]
- 27- Hughes JN, Dyer N, Luo W, Kwok OM. Effects of peer academic reputation on achievement in academically at-risk elementary students. *J Appl Dev Psychol*. 2009;30(2):182-94.
- 28- Behjati Ardakani F. Study of educational, cultural and family factors affecting the low divorce rate in Yazd province [dissertation]. Isfahan: Isfahan University; 2003. [Persian]
- 29- Azin A, Mosavi SA. Studying the role of school factors on social adjustment of students in high school (Fereydounshahr). *J Appl Sociol*. 2011;22(1):183-200. [Persian]
- 30- Mahmoud MA, Ahmad S, Poespowidjojo DA. The role of psychological safety and psychological empowerment on intrapreneurial behavior towards successful individual performance: a conceptual framework. *SAINS HUMANIKA*. 2018;10(3):65-72.
- social adjustment of high school students. *Appl Psychol*. 2010;4(1):82-94. [Persian].
- 2- Dahlgaard-Park SM. Core values-the entrance to human satisfaction and commitment. *J Total Qual Manag Bus Excell*. 2012;23(2):125-40.
- 3- Marofi Y, Yosefzadeh MR, Ghobadi M, Afshar A. Investigating the level of occupational competence of coaches elementary school and its development strategies. *Train Learn Res*. 2014;20(3):163-78. [Persian]
- 4- Solhi M, Tabasi H, Hazavehi MM, Roshaniaei G. Effect of educational intervention on empowerment of high school students in prevention of smoking. *Razi J Med Sci*. 2015;21(118):52-63. [Persian].
- 5- Mirzaei O, Vaghei S, Koshan M. The effect of communication skills training on perceived stress in nursing students. *J Sabzevar Univ Med Sci*. 2010;17(2):88-95. [Persian].
- 6- Tareman F. Life skills: Definitions and theoretical foundations. *J Depth Train*. 1999;1(4):245-52. [Persian]
- 7- Avey JB, Reichard RJ, Luthans F, Mhatre KH. Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Hum Resour Dev Q*. 2011;22(2):127-52.
- 8- Zhang X, Bartol KM. Linking empowering leadership and employee creativity: The influence of psychological empowerment, intrinsic motivation, and creative process engagement. *Acad Manag J*. 2010;53(1):107-28.
- 9- Felner RD, Lease AM, Philips RC. Social competence and the language of adequacy as a subject matter for psychology: A quadripartite travel framework. In: Gullotta TP, Adams GR, Montemayor RJ. *Developing social competency in adolescence (advances in adolescent development)*. New York: SAGE Publications; 1990.
- 10- Naseri L, Azizpour Y, Seydi MR, Rahmani M, Sayeh Miri K. The impact of life skills training on mental health of new students entering Ilam university of medical sciences in 2012. *J Med Educ Dev*. 2016;10(3):237-45. [Persian]
- 11- Masen PH, Conger JJ, Kagan J, Huston AC. *Child development and personality*. New York: Harper & Row. 1984.
- 12- Mahmodi F, Samadi Z, Fizolahzadeh Z. Psychometric properties of interpersonal communication skills questionnaire (ISAQ) from the viewpoints of students at Tabriz university and Tabriz university of medical sciences. *J Med Educ Dev*. 2017;9(24):72-84. [Persian]
- 13- Naeni H. The enhancement of mathematical critical thinking ability of aliyah madrasas student model using gorontalo by interactive learning setting cooperative model. *J Educ Pract*. 2016;7(8):159-64.
- 14- Durlak JA, Weissberg RP, Dymnicki AB, Taylor RD, Schellinger KB. The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Dev*. 2011;82(1):405-32.
- 15- Kazemi R, Momeni S, Kiamarsi A. The effectiveness of life skills training on social adequacy of students with math disorder. *Learn Disabil*. 2012;1(1):94-108. [Persian]
- 16- Halahan I, Kafman J, Vis M, Martinez A. *Learning: Place and parenting*. Alizadeh H, Hemati Alamdarloo Gh, Rezai Dehnavi S, Shojaei S, translators. Tehran: Arasbaran; 2014. [Persian]